

Liturgie

Een Goede VRIJDAG

Good
Friday

Kerk aan de Haven, Waalwijk, 30 maart 2018

Liturgie bij Een Goede vrijdag (Johannes 18 en 19)

Orgelspel

Stilte

Koor: De rots van mijn bestaan

Openingsgebed

I. Jezus wordt gevangen genomen

Samenzang: Lied 556

Alles wat over ons geschreven is
gaat Gij volbrengen in de veertig dagen;
de tien geboden en de veertig slagen,
dit hele leven dat geen leven is.

De schepping die voor ons gesloten was
ontsluit Gij weer, Gij opent onze ogen.
O zoon van David, wees met ons bewogen,
het vuur van bloed en ziel brandde tot as.

Maar, Heer, de haard van uw aanwezigheid
zal in ons hart een vreugdevuur ontsteken;
Gij waart met ons, Gij zult ons niet ontbreken,
Gij hogepriester in der eeuwigheid.

Gij onderhoudt de vlam van ons bestaan.
Aan U, o Heer, ontleent het brood zijn leven.
Ons is een loflied in de mond gegeven,
sinds Gij de weg van 't offer zijt gegaan.

1. Judas komt met een groep soldaten

Verteller: Nadat Jezus dit alles gezegd had, ging hij met zijn leerlingen naar de overkant van de Kidronbeek. Daar liep hij een olijfgaard in, met zijn leerlingen. Judas, zijn verrader, kende deze plek ook, want Jezus was er vaak met zijn leerlingen samengekomen. Judas ging ernaartoe, samen met een cohort soldaten en dienaren van de hogepriesters en de farizeeën. Ze waren gewapend en droegen fakkels en lantaarns.

2. Jezus maakt zichzelf bekend

Verteller: Jezus wist precies wat er met hem zou gebeuren. Hij liep naar hen toe en vroeg:

Jezus: 'Wie zoeken jullie?'

Soldaat: 'Jezus uit Nazaret.'

Jezus: 'Ik ben het.'

Verteller: Judas, zijn verrader, stond erbij. Toen hij zei: 'Ik ben het,' deinsden ze achteruit en vielen op de grond. Weer vroeg Jezus:

Jezus: 'Wie zoeken jullie?'

Verteller: en weer zeiden ze:

Soldaat: 'Jezus uit Nazaret.'

Jezus: 'Ik heb jullie al gezegd: "Ik ben het,"' 'Als jullie mij zoeken, laat deze mensen dan gaan.'

Verteller: Zo gingen de woorden in vervulling die hij gesproken had: 'Geen van hen die u mij gegeven hebt, heb ik verloren laten gaan.'

3. Jezus wordt meegenomen

Verteller: Daarop trok Simon Petrus het zwaard dat hij bij zich had, haalde uit naar de slaaf van de hogepriester en sloeg hem zijn rechteroor af; Malchus heette die slaaf. Maar Jezus zei tegen Petrus:

Jezus: ‘Steek je zwaard in de schede. Zou ik de beker die de Vader mij gegeven heeft niet drinken?’

Verteller: De soldaten met hun tribuun en de Joodse gerechtsdienaars grepen Jezus en boeiden hem. Ze brachten hem eerst naar Annas, de schoonvader van Kajafas. Kajafas was dat jaar hogepriester en hij was het die de Joden had voorgehouden: ‘Het is goed dat één man sterft voor het hele volk.’

Koor: God so loved the world

Want God houdt zoveel van de mensen,
dat Hij zijn enige Zoon aan hen heeft gegeven.
Iedereen die in Hem gelooft,
zal niet verloren gaan,
maar zal het eeuwige leven hebben.
Want God heeft zijn Zoon niet naar de wereld gestuurd
om de mensen te veroordelen,
maar om door Hem de mensen te redden.

4. Petrus zegt dat hij Jezus niet kent

Verteller: Simon Petrus liep met een andere leerling achter Jezus aan. Deze andere leerling kende de hogepriester en ging met Jezus het paleis van de hogepriester in, maar Petrus bleef buiten bij de poort staan. Daarop kwam de andere leerling, de kennis van de hogepriester, weer naar buiten; hij sprak met de portierster en nam Petrus mee naar binnen. Het meisje sprak Petrus aan:

Meisje: ‘Ben jij soms ook een leerling van die man?’

Petrus: ‘Nee, ik niet,’

Verteller: De slaven en de gerechtsdienaars stonden zich te warmen bij een vuur dat ze hadden aangelegd omdat het koud was; ook Petrus ging zich erbij staan warmen.

5. Jezus bij de hogepriester

Verteller: De hogepriester ondervroeg Jezus over zijn leerlingen en over zijn leer. Jezus zei:

Jezus: ‘Ik heb in het openbaar tot de wereld gesproken. Ik heb steeds onderricht gegeven op plaatsen waar de Joden bij elkaar komen, in synagogen en in de tempel, en nooit heb ik iets in het geheim gezegd. Waarom ondervraagt u mij? Vraag het toch aan de mensen die mij gehoord hebben, zij weten wat ik gezegd heb.’

Verteller: Toen Jezus dat zei gaf een van de dienaren die erbij stonden, hem een klap in het gezicht:

Dienaar: ‘Is dat een manier om de hogepriester te antwoorden?’

Jezus: ‘Als ik iets verkeerd gezegd heb, zeg dan wat er verkeerd was, maar als het juist is wat ik heb gezegd, waarom slaat u me dan?’

Verteller: Daarna stuurde Annas hem geboeid naar Kajafas, de hogepriester.

6. Petrus zegt dat hij Jezus niet kent

Verteller: Simon Petrus stond zich intussen nog steeds te warmen. Iemand zei tegen hem:

Dienaar: ‘Ben jij soms ook een leerling van hem?’

Petrus: ‘Nee, ik niet,’

Verteller: ontkende Petrus Maar een van de slaven van de hogepriester, een familielid van de man van wie Petrus het oor had afgeslagen, zei:

Slaaf: 'Maar ik heb toch gezien dat je bij hem was in de olijfgaard?'

Verteller: Weer ontkende Petrus, en meteen kraaide er een haan.

II. Jezus bij Pilatus

Samenzang: Lied 558 : 1, 6, 7 en 8

1	6
Jezus, om uw lijden groot, om uw leven en uw dood die volbrengen 't recht van God, Kyrie eleison.	Om het zwijgen, het geduld, waarmee Gij de wet vervult, als men vrucht'loos zoekt naar schuld, Kyrie eleison.
7	8
Om het woord van godlijk recht dat Gij tot uw rechters zegt, zelf hebt Ge uw geding beslecht, Kyrie eleison.	Om de doornen van uw kroon, om de gees'ling en de hoon, roepen wij, o Mensenzoon, Kyrie eleison.

7. Jezus wordt bij Pilatus gebracht

Verteller: Jezus werd van Kajafas naar het pretorium gebracht. Het was nog vroeg in de morgen. Zelf gingen ze niet naar binnen, om zich niet te verontreinigen voor het pesachmaal. Daarom kwam Pilatus naar buiten en vroeg:

Pilatus: 'Waarvan beschuldigt u deze man?'

Priester: 'Als hij geen misdadiger was, zouden we hem niet aan u uitgeleverd hebben.'

Pilatus: 'Neem hem dan mee, en veroordeel hem volgens uw eigen wet.'

Verteller: Maar de Joden wierpen tegen:

Priester: 'Wij hebben het recht niet om iemand ter dood te brengen.'

Verteller: Zo ging de uitspraak van Jezus in vervulling waarin hij aanduidde welke dood hij sterven zou.

8. Pilatus verhoort Jezus

Verteller: Nu ging Pilatus het pretorium weer in. Hij liet Jezus bij zich komen en vroeg hem:

Pilatus: ‘Bent u de koning van de Joden?’

Jezus: ‘Vraagt u dit uit uzelf of hebben anderen dit over mij gezegd?’

Pilatus: ‘Ik ben toch geen Jood,’ Uw volk en uw hogepriesters hebben u aan mij uitgeleverd – wat hebt u gedaan?’

Jezus: ‘Mijn koningschap hoort niet bij deze wereld. Als mijn koningschap bij deze wereld hoorde, zouden mijn dienaren wel gevochten hebben om te voorkomen dat ik aan de Joden werd uitgeleverd. Maar mijn koninkrijk is niet van hier.’

Pilatus: ‘U bent dus koning?’

Jezus: ‘U zegt dat ik koning ben, Ik ben geboren en naar de wereld gekomen om van de waarheid te getuigen, en ieder die de waarheid is toegedaan, luistert naar wat ik zeg.’

Pilatus: ‘Maar wat is waarheid?’

9. Pilatus wil Jezus vrijlaten

Verteller: Na deze woorden ging hij weer naar de Joden buiten.

Pilatus: ‘Ik heb geen schuld in hem gevonden. Maar het is bij u gebruikelijk dat ik met Pesach iemand vrijlaat – wilt u dat ik de koning van de Joden vrijlaat?’

Verteller: Toen begon iedereen te schreeuwen:

Menigte: ‘Hem niet, maar Barabbas!’

Verteller: Barabbas was een misdadiger.

10. De soldaten bespotten Jezus

Verteller: Toen liet Pilatus Jezus geselen. De soldaten vlochten een kroon van doorntakken, zetten die op zijn hoofd en deden hem een purperen mantel aan. Ze liepen naar hem toe en zeiden:

Soldaat: ‘Leve de koning van de Joden!’

Verteller: en ze sloegen hem in het gezicht.

Koor: O sacred head now wounded

1	2
O hoofd vol bloed en wonden, bedekt met smaad en hoon, o hoofd zo wreed geschonden, uw kroon een doornenkroon, o hoofd eens schoon en heerlijk en stralend als de dag, hoe lijdt Gij nu zo deerlijk! Ik groet U vol ontzag.	O Heer uw smaad en wonden, ja alles wat Gij duldt, om mij is het, mijn zonden, mijn schuld, mijn grote schuld. O God ik ga verloren om wat ik heb gedaan, als Gij mij niet wilt horen. Zie mij in liefde aan.

3
Ik dank U o mijn vrede,
mijn God die met mij gaat,
voor wat Gij hebt geleden
aan bitterheid en smaad.
Geef dat ik trouw mag wezen,
want Gij zijt trouw en goed.
Ik volg U zonder vrezen
wanneer ik sterven moet.

11. Jezus wordt naar buiten gebracht

Verteller: Pilatus liep weer naar buiten en zei:

Pilatus: 'Ik zal hem hier buiten aan u tonen om u duidelijk te maken dat ik geen enkel bewijs van zijn schuld heb gevonden.'

Verteller: Daarop kwam Jezus naar buiten, met de doornenkroon op en de purperen mantel aan.

Pilatus: 'Hier is hij, de mens,'

Verteller: zei Pilatus. Maar toen de hogepriesters en de gerechtsdienaars hem zagen begonnen ze te schreeuwen:

Menigte: 'Kruisig hem, kruisig hem!'

Pilatus: 'Neem hem dan maar mee en kruisig hem zelf, want ik zie niet waaraan hij schuldig is.'

Priester: 'Wij hebben een wet die zegt dat hij moet sterven, omdat hij zich de Zoon van God heeft genoemd.'

Verteller: Toen Pilatus dat hoorde werd hij erg bang.

12. Pilatus spreekt weer met Jezus

Verteller: Hij ging het pretorium weer in en vroeg aan Jezus:

Pilatus: 'Waar komt u vandaan?'

Verteller: Maar Jezus gaf geen antwoord.

Pilatus: 'Waarom zegt u niets tegen mij?'

Jezus: 'Weet u dan niet dat ik de macht heb om u vrij te laten of u te kruisigen?'

Jezus: 'De enige macht die u over mij hebt, is u van boven gegeven. Daarom draagt degene die mij aan u uitgeleverd heeft de meeste schuld.'

Verteller: Vanaf dat moment wilde Pilatus hem vrijlaten. Maar de Joden riepen:

Priester: 'Als u die man vrijlaat bent u geen vriend van de keizer, want iedereen die zichzelf tot koning uitroept pleegt verzet tegen de keizer.'

13. Pilatus neemt een besluit

Verteller: Pilatus hoorde dat, liet Jezus naar buiten brengen en nam plaats op de rechterstoel op het zogeheten Mozaïekterras, in het Hebreeuws Gabbata. Het was rond het middaguur op de voorbereidingsdag van Pesach. Pilatus zei tegen de Joden:

Pilatus: 'Hier is hij, uw koning.' *Verteller:* Meteen schreeuwden ze:

Menigte: 'Weg met hem, weg met hem, aan het kruis met hem!'

Pilatus: 'Moet ik uw koning kruisigen?'

Priester: 'Wij hebben geen andere koning dan de keizer!'

Verteller: Toen droeg Pilatus hem aan hen over om hem te laten kruisigen.

III. Jezus wordt gedood

Samenzang: Lied 547 : 1, 2 en 3

1
Met de boom des levens
wegend op zijn rug
droeg de Here Jezus
Gode goede vrucht.
Kyrie eleison,
wees met ons begaan,
doe ons weer verrijzen
uit de dood vandaan.

2
Laten wij dan bidden
in dit aardse dal,
dat de lieve vrede
ons bewaren zal,
Kyrie eleison,
weest met ons begaan,
doe ons weer verrijzen
uit de dood vandaan,

Want de aarde vraagt ons
om het zaad des doods,
maar de hemel draagt ons
op de adem Gods.

Kyrie eleison,
wees met ons begaan,
doe ons weer verrijzen
uit de dood vandaan.

14. Jezus wordt aan het kruis gehangen

Verteller: Zij voerden Jezus weg; hij droeg zelf het kruis naar de zogeheten Schedelplaats, in het Hebreeuws Golgota. Daar kruisigden ze hem, met twee anderen, aan weerskanten één, en Jezus in het midden. Pilatus had een inscriptie laten maken die op het kruis bevestigd werd. Er stond op 'Jezus uit Nazaret, koning van de Joden'.

Het stond er in het Hebreeuws, het Latijn en het Grieks, en omdat de plek waar Jezus gekruisigd werd dicht bij de stad lag, werd deze inscriptie door veel Joden gelezen. De hogepriesters van de Joden zeiden tegen Pilatus:

Priester: 'U moet niet "koning van de Joden" schrijven, maar "Deze man heeft beweerd: Ik ben de koning van de Joden".'

Pilatus: 'Wat ik geschreven heb, dat heb ik geschreven.'

Koor: Agnus Dei

Lam van God, lam van God
dat de zonden der wereld draagt.
Heer, ontferm U, Heer, ontferm U over ons.
Heer, ontferm U over ons.

Lam van God, lam van God
dat de zonden der wereld draagt.
Heer, geef vrede, Heer, geef vrede overal.
Heer, geef vrede overal.

15. De kleren van Jezus worden verdeeld

Verteller: Nadat ze Jezus gekruisigd hadden, verdeelden de soldaten zijn kleren in vieren, voor iedere soldaat een deel. Maar zijn onderkleed was in één stuk geweven, van boven tot beneden. Ze zeiden tegen elkaar:

Soldaat: ‘Laten we het niet scheuren, maar laten we loten wie het hebben mag.’

Verteller: Zo ging in vervulling wat de Schrift zegt: Marjolein: ‘Ze verdeelden mijn kleren onder elkaar en wierpen het lot om mijn gewaad.’ Dat is wat de soldaten deden.

16. De laatste woorden van Jezus

Verteller: Bij het kruis van Jezus stonden zijn moeder met haar zuster, Maria, de vrouw van Klopas, en Maria uit Magdala. Toen Jezus zijn moeder zag staan, en bij haar de leerling van wie hij veel hield, zei hij tegen zijn moeder:

Jezus: ‘Dat is uw zoon,’

Verteller: en daarna tegen de leerling:

Jezus: ‘Dat is je moeder.’

Verteller: Vanaf dat moment nam die leerling haar bij zich in huis. Toen wist Jezus dat alles was volbracht, en om de Schrift geheel in vervulling te laten gaan zei hij:

Jezus: ‘Ik heb dorst.’

Verteller: Er stond daar een vat zure wijn; ze staken er een majoraantak met een spons in en brachten die naar zijn mond. Nadat Jezus ervan gedronken had zei hij:

Jezus: ‘Het is volbracht.’

Verteller: Hij boog zijn hoofd en gaf de geest.

De paarskaars wordt gedoofd

Stilte

Koor: Wenn ich einmal soll scheiden

Als ik eenmaal moet sterven,
blijf mij dan nabij,
Als ik de dood moet lijden,
wees mij dan nabij.
Als mij het aller-bangste
om het hart zal zijn,
verlos mij uit mijn angsten
door uw angst en pijn.

Wees Gij om mij bewogen
en troost mijn angstig hart.
voer mij uw beeld voor ogen,
gekruisigde, uw smart.
Dan zal ik vol vertrouwen,
gelovig en bewust,
uw aangezicht aanschouwen.
Wie zo sterft, sterft gerust.

17. De soldaten zien dat Jezus dood is

Verteller

Het was voorbereidingsdag, en de Joden wilden voorkomen dat de lichamen op sabbat, en nog wel een bijzondere sabbat, aan het kruis zouden blijven hangen. Daarom vroegen ze Pilatus of de benen van de gekruisigden gebroken mochten worden en of ze de lichamen mochten meenemen. Toen braken de soldaten de benen van de eerste die tegelijk met Jezus gekruisigd was, en ook die van de ander. Vervolgens kwamen ze bij Jezus, maar ze zagen dat hij al gestorven was. Daarom braken ze zijn benen niet. Maar een van de soldaten stak een lans in zijn zij en meteen vloede er bloed en water uit. Hiervan getuigt iemand die het zelf heeft gezien, en zijn getuigenis is betrouwbaar. Hij weet dat hij de waarheid spreekt en wil dat ook u gelooft. Zo ging de Schrift in vervulling: 'Geen van zijn beenderen zal verbrijzeld worden.' Een andere schrifttekst zegt: 'Zij zullen hun blik richten op hem die ze hebben doorstoken.'

Koor: Beloved mystery

Ik neem mijn plaats onder Uw kruis
meest heilige plaats,
waar gewonden bijeen komen door Uw liefde
en Uw omhelzing binnengaan.

Met onbedekt gezicht kijk ik U aan,
veranderd door wat ik zie.
O, wonderlijke vriendelijkheid van Uw troon
Die gekomen is om mij te redden.

Geliefd mysterie, de bron van hoop voor mij.
Het brood, de wijn, het offer
gegeven voor mij.

Geliefd mysterie, volledig vergeven en vrij.
Ongekende liefde, behoed mij,
Geliefd mysterie.

Want niets op aarde, noch hemel, noch hel
kan U weghouden van mijn zijde.
Met uitgestrekte armen heeft U aan het kruis de schuld betaald.
En vanuit het graf waarin U lag,
rees U op in glorie.
Schaamte en dood zijn er niet meer
door het kruis op Golgotha.

Was jij erbij toen mijn Heer werd gekruisigd?
O, soms sta ik er nog van te trillen.
Was jij erbij toen mijn Heer werd gekruisigd?

Geliefd mysterie...

IV. Meditatie: Een Goede Vrijdag

Over Pasen onder het gezichtspunt van het kruis.

18. Jezus wordt begraven

Verteller

Na deze gebeurtenissen vroeg Josef uit Arimatea – die uit vrees voor de Joden in het geheim een leerling van Jezus was – aan Pilatus of hij het lichaam van Jezus mocht meenemen. Pilatus gaf toestemming en Josef nam het lichaam mee. Nikodemus, die destijds 's nachts naar Jezus toe gegaan was, kwam ook; hij had een mengsel van mirre en aloë bij zich, wel honderd litra. Ze wikkelden Jezus' lichaam met de balsem in linnen, zoals gebruikelijk is bij een Joodse begrafenis. Dicht bij de plaats waar Jezus gekruisigd was lag een olijfgaard, en daar was een nieuw graf, waarin nog nooit iemand begraven was. Omdat het voor de Joden voorbereidingsdag was en dat graf dichtbij was, legden ze Jezus daarin.

Samenzang: Lied 590

1

Nu valt de nacht.
Het is volbracht:
de Heer heeft heel zijn leven
voor het menselijk geslacht
in Gods hand gegeven.

2

De wereld gaf
Hem slechts een graf,
zijn wonen was Hem zwerven;
al zijn onschuld werd Hem straf
en zijn leven sterven.

3

Hoe slaapt Gij nu,
die men zo ruw
aan 't kruishout heeft gehangen.
Starre rotsen houden U,
rots des heils, gevangen.

4

't Is goed, o Heer,
Gij hoeft de eer
van God niet meer te staven.
Leggen wij ons bij U neer,
in uw dood begraven

5

Hoe wonderlijk,
uitzonderlijk
een sabbath is gekomen:
eens voor al heeft Hij het juk
van ons afgenomen.

Uitgeleide

Koor: Hij stierf voor mij

Stilte

We verlaten in stilte de kerk.

Dankt, dankt nu allen God
met hart en mond en handen,
die grote dingen doet
hier en in alle landen,
die ons van kindsbeen aan,
ja, van de moederschoot,
zijn vaderlijke hand
en trouwe liefde bood.

Die eeuwig rijke God
moge ons reeds in dit leven
een vrij en vrolijk hart
en milde vrede geven.
Die uit genade ons
behoudt te allen tijd,
is hier en overal
een helper die bevrijdt.

Lof, eer en prijs zij God
die troont in 't licht daarboven.
Hem, Vader, Zoon en Geest
moet heel de schepping loven.
Van Hem, de ene Heer,
gaf het verleden blijk,
het heden zingt zijn eer,
de toekomst is zijn rijk.